

sode postavljajo na vozičke s peresi in se tako mleko skoro čisto nič ne guglje v posodah. Še le nedavno so znajdeli tudi sredstva, da se more mleko cele mesece ohraniti, ter pripravno storiti za rabo o vožnji čez morje, ter za razpošiljevanje v zelo daljne kraje. Mleko se v posodah, kamor zrak ne more, nekako pogosti in ocukrá (na 1 bokal mleka se vzame  $4\frac{1}{2}$  lotev cukra). Gosp. dr. Wilhelm nam je razkladal to reč na podlagi lastne skušnje, ter dostavil, da imamo v Avstriji že dve fabriki za pripravljanje takega mleka.

(Dalje prih.)

## Književnost.

Pred seboj imamo štiri knjižice za številenje v ljudskih šolah: 1. „Erstes Rechenbuch für Volksschulen“, ki obsega števikanje do 20; 2. „Zweites Rechenbuch für Volksschulen“, ki obsega števikanje do 100; 3. „Anleitung zum Gebrauche des ersten Rechenbuches“ in 4. „Anleitung zum Gebrauche des zweiten Rechenbuches für Volksschulen“. Vse štiri knjige je spisal slavnoznani g. dr. Močnik in na svetlo jih je dala c. kr. založba šolskih bukev na Dunaju. Že imé imenitnega pisatelja, ki je nam v Avstriji postregel z naj boljšimi računskimi knjigami, bi bilo dovelj veliko priporočilo za našete knjige. Ali ker se samo iz naslova knjige ne more zvedeti, kako je knjiga osnovana, kaj je njeni zadržaj in komu naj se v roko dá, treba je, da o teh računskih knjigah bolj obširno spregovorimo. Pervi dve knjigi ste namenjeni učencem 1. in 2. razreda ljudskih šol. Sedaj nismo imeli za perve razrede teh šol računske knjige; še le za 3. in 4. razred so bile znane, „Uebungsbuch für den Rechenunterricht“. Marsikteri učitelj malih otrok pa si je že mislil, ali bi se ne dala sestaviti primerna knjižica, ktero bi mogli rabiti mali učenci, da bi se sami ali v šoli potihoma ali pa domá v številkani vadili. Tudi učenci so si sami želeli take knjige. Ako je kateri v številkani iz glave zaostajal, in če so ga starši ali učitelji zavoljo tega budili; tožil je, da mu manjka primernih bukev rekoč: „Ko bi imel take bukve, sej bi se rad iz njih učil“. Tej potrebi je pomagal g. dr. Močnik s tem, da je učencem omislil koj dve taki knjižici (brošuri).

Perva knjižica: „Erstes Rechenbuch für Volksschulen“ ima na 34 straneh v majhni osmerki številstvo do 20, kar daje dovolj gradiva za učence prvega leta. Da bi že to leto prištevilili do 100, to je preveč; teh misli so z dr. Močnikom vsi praktični šolniki; da je pa samo 10 zelo premalo za eno leto, v tem se strinja zopet večina šolskih glasov. Omenjena knjižica razpada na dva dela: poštevanje do 10 in od 10 do 20 in ima le zgolj računске naloge in sicer samo v številkah izražene z dotičnimi računskimi znamenji, kakor +, —,  $\times$ , = i. dr. Da otrok le številke in računska znamenja pozna in jih zna pisati, pa je zmožen, da sam ustmeno ali pismeno izvršuje naloge. Ker ta knjiga začnjenja s številom 1, in potem polagoma po metodičnih računskih pravilih od števila do števila stopa naprej do 20, more se že prvi šolski dan dati učencu v roko.

Pregledovaje to knjigo se mi je zdelo, da imam pred seboj „računski abecednik“ — ako smem to priliko rabiti; — kajti poznavanje in izgovarjanje čerk: a, e, i, o, u gotovo ni lože od prvih nalog v tej računici  $\cdot$ ,  $1 + 1 =$ ,  $2 - 1 =$ ,  $2 \times 1 =$ ,  $1 \div 2 =$ ,  $\frac{1}{2}$  od  $2 =$  i. t. d.

Ta knjižica je tedaj velik pomoček za večje napredovanje v računstvu na nižji stopnji; zlasti se z uspehom rabi za tiho ustmeno in pismeno vajo v šoli in doma, kjer nadomestuje učenikovo pomoč. Tudi staršem in gospodarjem kaže ta računica, koliko se morejo otroci iz tega nauka naučiti. V knjižici tej so le številke; porabiti se tedaj more v sleherni šoli, bodi si učni jezik kateri koli. Velja sešita le 6 kr.

Druga knjižica: „Zweites Rechenbuch“ für Volksschulen“, namenjena za 2. razred, obsega na 55 straneh v majhni osmerki številkanje do 100 in še nekaj kupčijskih nalog. Osnova te druge računice je podobna prvi; naj prvo ponavlja v splošnem spregledu poštevanje od 1 — 20 in potem nadaljuje naprej do 100. Ne stopa pa posebej od števil do števila, kakor prva od 1 — 20; kajti to je na tej stopnji preveč zamudivno in ne več potrebno, ampak jim razklada dekadično številno sistemo do 100, in jih vadi na dalje v posamnih številnih krogih od 30 — 40, 40 — 50, 50 — 60 i. t. d. štiri glavne račune (špecije). Tudi v tej knjižici so samo naloge za učence v ravno tisti namen, kakor je bilo že povedano. Mimo številkinih nalog je tudi nekaj praktičnih nalog v be-

sedi, ktere učenci 2. razreda že morejo umeti. Če ravno ima ta knjiga nekaj nalog v nemški besedi, rabi se vendar lahko v slovenskih šolah; veljá pa brošurana 8 kr.

O 3. in 4. knjigi: „Anleitung zum Gebrauche des ersten und zweiten Rechenbuches“ pa ni treba kaj govoriti, kajti tu pa že skoraj naslov imenuje res njihov zadržaj. O obeh se nahaja še enkrat tvarina prvih knjižic in zraven pa za učitelja navod, kako naj otroka uči rabiti njegovo malo računico. Zadnji dve knjigi ste terdno vezani; ena veljá 20 kr., druga 25 kr. Vse opisane knjige se dobé pri ljubljanskih bukvarjih. \*)

L.

## Ogled po šolskem svetu.

Iz Černomlja. (Konec.) O drugi točki: „Kako naj učitelj učence napeljuje, da bodo reči v naravi prav in na korist ogledovali in premišljevali“, govori g. P. Borštnik: Če hočemo deco napeljevati, da bo naravo in njene moči na korist premišljevala in kasneje tudi to prav cenila, moramo ji naravske zaklade počasi in mlademu umu in mišljenju primerno kazati in razlagati. Naj prvo je treba otročje in sploh človeške nagone poznati. Poglejmo dete v maternem naročju — vendar že malo večje — ko zagleda mnogobarvano cvetko, svetlo kovino, ali rudeče sadje, precej bo ročice stegovalo po omenjenih rečeh. Ako se pa detetu dá, kaj bode učinilo, vidimo, da naj prvo v usta nese; ako je za jed, je nekoliko, ako pa ni, pa kmali zaverže. Tukaj se vidi, da sta že v mladem človeku dva nagona: prvi, da hoče v svoj prid obrniti, drugi pa, kar zanj ni, popolnoma pokončati ali pa za malo vrednost obrniti. Ravno tako je kasneje. Poglejmo dečka, ki na pašo hodi in najde lepo mlado drevo, katero bi bilo čez nekaj let lepih denarjev vredno, on ga pa — tebi nič meni nič — za piščalko omaji ali pa za palico poreže. Po cesti pride kramar, najde tam knjige, morda kake zdravilne, ali zgodovinske, ali kake potopisne, ktere knjige so v rokah omikanega moža pravi biser, kaj pa bi kramar, ki morda še brati ne zná, z njimi storil? Morda bi jih pogledal, če so zanj, ali ne, ali jih bi pa kratko malo raztergal in za škerniceljne ali zavitke porabil. Zakaj bi dete cvetlico razčesalo in proč hitelo? zakaj bi deček drevesce pokončal? zakaj bi kramar knjigo raztergal? Zato, ker bi po njihovih mislih te reči ne bile kaj vredne. Učitelj mora prvi nagon prav gojiti, ter detetu vrednosti narave prav in primerno kazati, drugi nagon pa zatirati; da dete, akoravno ne vé nobene koristi o tej ali unej stvari, je vendar malomarno ne pokončá. Modremu učitelju se prilika veliko pot

\*) V idrijski štirimrazredni ljudski šoli bodo že letos rabile se te knjižice. Pis.